

פרידה מאמא / הדר

דברים בהלוויה

בחודשים האחרונים היית חולה, סבלת מאוד ונחלשת מאוד. אבל היינו תחת הבנה ברורה שזו מחלה שמחלימים ממנה. לא ידענו שאנחנו עומדים בפני פרידה ולא נהלנו שיחות ברוח זו. יש שיחות שלפעמים חשבתי לפתוח איתך ולא עשיתי מסיבות שונות - וכבר אין לי הזדמנות. היית אדם רגוע מאוד, אני מעולם לא שמעתי אותך צועקת. גם אם כעסת - הכל נאמר ממש בשקט, בשונה מאוד ממני.

גם כשסבלת מכאבים, זה היה בשקט בשקט. היה דבר אחד שכן היית עושה בקול רם - וזה לצחוק. אני זוכרת את עצמי כילדה באירועים של הקיבוץ. יושבת עם ילדים, חברים שלי במקום אחד, ומתוך הקולות של כל הקיבוץ הייתי שומעת את הצחוק הרועם שלך מפינה אחרת רחוקה באירוע. התפרצות של חיות גדולה, מתוך האישה השקטה והרגועה שאת.

בשקט בשקט גם היית מפיקה אירועים במשפחה, בקיבוץ, בתזמורת שבה ניגנת שנים ארוכות - משאירה את מרכז הבמה לאחרים, ודואגת "מאחורי הקלעים" שהכל יצא לפועל על הצד הטוב ביותר.

לפני כמה חודשים, יצא לאור הספר האחרון שאבא כתב. בהתחלה חשבנו לקיים אירוע השקה בחורף. את אמרת שלא יהיה לך כוח לארגן את האירוע. לא עזר כמה שאמרתי לך שאת האירוע הזה את לא צריכה לארגן, אני אעשה הכל, את רק תגיעי. קבענו את המועד להשקה לסוף יוני. יום לפני האירוע הלכת מאיתנו. בחודשים האחרונים סבלת מכאבים בלתי נתפסים. באתי לבקר אותך כל יום. בשלב מסוים זה כבר נהיה מובן מאליו ואני חושבת שציפית לבואי. באתי כמו מעודדת, עם הרבה אופטימיות ואנרגיה, וכל הזמן הזכרתי לך שזו מחלה זמנית, שמתגברים עליה ומחלימים ממנה. וכך כל יום ישבנו יחד את, אבא ואני. קצת דברתי איתך והרבה עם אבא. היית חלשה, אבל השתלבת בשיחה מדי פעם, כמה שהיה לך כוח. לפעמים אפילו בחיך או תנועת יד, או בכמה מלים חלשות. בימים טובים יותר דברת יותר ואפילו נתת לי משימות שונות. אני חושבת שבתקופה הזו הייתה לנו הזדמנות מיוחדת אפילו להכיר טוב יותר, כי דברנו יום יום באופן שלא הזדמן לנו קודם. בזמן האחרון ממש גם הבעת כמה את מוקירה תודה על זה וכמה שזה משמח אותך שאני שם.

לך ולאבא הייתה הזכות, או שבצעם השכלתם לבנות יחד חיים משותפים ומשפחה בקשר כל כך יפה של 56 שנות נישואין. הייתם כרוכים זה בזה כמו יחידה בלתי-נפרדת. נהניתם להעריך את היופי מסביב, לטייל בארץ ובעולם, לראות שקיעות, לראות פריחה, לפגוש חברים, או פשוט לשבת בבית לשוחח ולצחוק יחד. גם כשנחלשת - אבא מבחינתו בכלל לא הרגיש ויתור שלא יכול לעשות דברים מסוימים. הוא הרגיש שהוא עצמו לא יכול, ממש כאילו אתם יחידה אחת. אפילו כשדברנו על תכנון הלוויה והשבעה, אבא ישר אמר שיהיה קשה ללכת ברגל את מסע הלוויה. לקח לו רגע להיזכר, שלו עצמו אין שום בעיה ללכת ועכשיו - גם לך אין.

הרבה מאוד חברים ובני משפחה כבר הגיעו לנחם עוד לפני הלוויה. אבא כל הזמן רוצה לשתף אותך, או להתייעץ איתך בדברים קטנים - ונזכר שכבר אי אפשר. את יכולה לנוח בשקט ולהיות בטוחה שאנחנו כאן, ונעשה כל שנוכל כדי לשמור על אבא. בחודשים האחרונים אבא טיפל בך ובכל הדברים שצריך בבית — במסירות אינסופית. אנחנו ניסינו גם לעזור לאבא להתאורר ולמלא מצברים בדרכים שונות. אני מבטיחה שאנחנו כאן ונעטוף אותו ונלווה אותו עכשיו, כשהוא צריך למצוא איך להמשיך לחיות חיים טובים בלעדיך. ביומים האחרונים שלך טופלת ברמב"ם והייתה לך הקלה גדולה, שלווה ואופטימיות, שלא הייתה לך כבר כמה חודשים. חבל שכבר לא היית מספיק

חזקה להתגבר על זה ולהתאושש. אבל עכשיו את כבר לא סובלת ויכולה להמשיך לנוח בשלווה לעולמים.
נוחי על משכבך בשלום, אמא.
אוהבת, הדר

דברים של הדר ביום השלושים

אמא, עבר כבר מעל חודש מאז שהלכת מאיתנו. ראיתי את הגוף שלך בבית החולים. ראיתי מסמכים רשמיים שונים שאומרים שאת אינך. הייתי בהלוויה שלך. הייתי בשבעה. כבר יש לך מצבה, והגענו אליה מספר פעמים כדי להוסיף לה אלמנטים שונים, שיהפכו אותה לייחודית ואישית יותר, שתשקף אותך יותר, או אולי תדבר אלינו יותר. יותר מהכל – כבר מעל חודש שאת פשוט לא כאן. עדיין – זה לא מתחבר לי, אני עוד לא מעכלת שאת לא חוזרת.

מצד שני - החודשים האחרונים שלך כאן נצרבו עמוק בזיכרון שלי. החודשים האחרונים, שבהם סבלת ונחלשת. שבהם קמלת לנו מול העיניים. כאב לראות אותך ועכשיו – כואב לזכור אותך כך. שתי המשימות שלי עכשיו הן – קודם כל להיות עם אבא. דבר שני – לנסות למחות את הזיכרון שלך קמלה. עברנו על תמונות באלבומים. עכשיו עוברים עדיין על תמונות בפלאפון של אבא. יש שם אינספור תמונות. אני מוצאת את עצמי מופתעת לראות תמונות שלך, אפילו מהשנה האחרונה, שבהן את נראית מלאת חיים. נראה שכבר קצת שכחתי איך היית לפני שחלית.

אני עוברת על התמונות. משתקפים מתוכן חיים מלאים עם המון רגעי אושר עם אבא, עם יתר המשפחה, עם חברים, בטיולים בארץ וברחבי העולם, בנגינה, בבית... אני מקווה שהתמונות יעזרו לי להחיות את הזיכרון שלך כמו שהיית רוב השנים. יש בי זיכרונות ילדות שלנו יחד:

למשל, שהיית פותרת תשבצי הגיון. כשהייתי בת 9 בערך הצטרפתי אליך. היינו יושבות פעם בשבוע לפתור תשבצי הגיון מעיתוני סוף השבוע. את התשבצים של מעריב היינו פותרות בקלות, אבל בתשבצים של "7 ימים" היה לנו מחסום 8. לפעמים היינו מצליחות לפתור מעל 8 הגדרות, אבל הרבה פעמים לא. התשבצים של הארץ היו עוד יותר מאתגרים, ושם כבר הצלחנו עוד פחות.

כשלמדתי חלילית, היינו מנגנות דואטים יחד בשתי חליליות. תמיד, כמובן, ניגנת מנדולינה, אבל שם לא מצאנו איך להשתלב בהרכבים.

עוד זיכרונות פזורים, שאני רוצה להרכיב בחזרה ולקבל תמונה שלמה של החיים הטובים והמלאים שהיו לך ושהיו לנו יחד.

כשחשבנו איזה מוסיקה נרצה להשמיע כאן באזכרה, הגענו להסכמה שמתאים להשמיע מוסיקה קלאסית, עדיף מתקופת הבארוק, וספציפית ויוואלדי, שאהבת באופן מיוחד. בשבילך חלילית לא הייתה רק הכלי

שכולם לומדים לנגן עליו בצעירותם, אלא ממש אהבת לשמוע נגינת חלילית, בין היתר. ניסיתי להסיר את החלודה מהאצבעות ולהתאמן על קטע קצר כדי לנגן לך כאן. לצערי הצליל לא נשמע טוב מספיק, ולא מספיק מכבד את המעמד, אז נשמע קטע מוקלט.

הדר

